

Книги, що змінюють життя

ЗАЛЕЖНОСТІ БЕНКЕТ У МОГИЛІ

*Знаходити надію
в силі Євангелія*

ЕДВАРД Т. ВЕЛЧ

ТЮЛЬПАН

*Бену Феррісу,
мудрому та проникливому колезі*

...однак мене спутали ретязі не чужої, а своєї власної крицевої волі. Ворог тримав у руках моє бажання, він зробив із нього окови, якими ув'язнив мене. Бо ж то підступна воля породжує пристрасть, а підкорення пристрасті породжує звичку, і коли тій звичці не опиратися, вона стає хворобливою необхідністю. Такими споєними між собою ланками — тепер ми їх називаємо «оковами» — я був закутий у тяжкій неволі¹.

Августин, «Сповідь», Книга 8

---

¹ Процитовано у перекладі Юрія Мушака.

Зміст

Ілюстрації *xi*

Подяки *xiii*

Передмова *xv*

Частина 1. Думаючи з точки зору теології

1. Практична теологія 3
2. Гріх, хвороба чи те й інше? 17
3. Нові способи бачення 45
4. Сходження в залежність 65

Частина 2. Важливі теологічні теми

5. Промовляючи істину в любові 89
6. Поважаючи, слухаючи та запрошуючи 121
7. Знати Господа 147
8. Боятися Господа 167
9. Відвертаючись від брехні 187
10. Говорити «Ні» 209
11. Залишатися агресивним 233
12. Бути частиною Тіла 255

Де двоє чи троє зібрані 277

Індекс Святого Письма 295

Примітки 301

Ілюстрації

Схеми

2.1.	Двоїста природа гріха.....	35
2.2.	Залежності на перетині нашого гріха та незліченних впливів на наше життя.....	37
2.3.	Гріх та його наслідки	39
3.1.	Ранній цикл залежностей: Бунт.....	52
3.2.	Пізніші стадії залежностей: Поневолення ...	52
4.1.	Спуск ідолопоклонства.....	66
4.2.	Невід’ємні риси всіх залежностей	85
11.1.	Процес Змін	240
11.2.	Процес змін	282

Таблиці

3.1.	Два Царства.....	56

Подяки

У цей момент свого життя я знаю, що просто записую ідеї інших людей, більшість з яких погана пам'ять не дозволяє мені цитувати. Але є деякі учасники, яких я добре пам'ятаю. Джон Беттлер, Девід Повлісон, Вінстон Сміт і Пол Тріпп — мої колеги з ССЕґ (Християнська консультативна та освітня фундація) — продовжують бути головними каталізаторами, інструкторами та прикладами. Вони вчать мене, що увага до біблійної доктрини і життя в любові — нероздільні.

Щоб мати змогу написати цю книгу, я був звільнений від моїх звичайних обов'язків у ССЕґ завдяки щедрій і жертовній підтримці Ді Міллера, людини, яка має бачення біблійного консультування. Фінансова підтримка та благочестиве життя цієї людини благословили мене багатьма способами.

Сью Лутц вказана редакторкою серії, але за цим титулом криється поєднання теолога, людини-практика, наставника, друга та багато іншого. Вона віддано виявляє в мені найкраще. Дякую тобі.

Коли ви проводите час з людьми, які боролися із залежностями, усі вони певним чином змінюють вас. Чоловіки та жінки, яких я знав, часто викликали у мене смуток, але вони також нагадували мені, що триєдиний Бог любить залежних та із задоволенням звільняє їх. Я надзвичайно цінував час, проведений з ними.

Моя дружина Шерон бере участь у всьому, що я роблю. Тому цей проєкт — не виняток.

Передмова

Серед тих, хто бореться із залежностями, існує загальноприйнята традиція, яка звучить приблизно так: допомагаючи собі, ви допоможете іншим, а допомагаючи іншим, допоможете собі. Якщо алкоголік навчиться «критикувати себе», це благословить сім'ю, друзів, колеги, можливо, багатьох інших. Якщо той самий алкоголік піклується про потреби інших і докладає всіх зусиль, щоб служити іншому п'яниці, тоді ця людина, безперечно, певним чином буде благословенна. З такою думкою у цьому матеріалі буде розглянуто як нас самих, так і тих, кому ми хочемо допомогти. Може здатися незручним думати про наші власні труднощі в одному абзаці, а вже у наступному зосередитися на інших людях, але в книзі, яка розглядає людське серце та Христа зі Святого Письма, іншого шляху бути не може. Проповідники повинні проповідувати собі, перш ніж проповідувати іншим. Консультанти — це завжди консультанти.

Ймовірно, ви берете до рук цю книгу, маючи певні уявлення. Наприклад, я прийшов з ідеєю допомогти іншим. Але коли я заглибився у вчення Святого Письма про безрозсудну природу людського серця та його багате вчення про самоконтроль, це змусило мене зрозуміти, що я також *потребую* допомоги. Тож думати про власні труднощі — найкраще для початку. Обов'язково шукайте залежності у власному серці та житті. Попри те, що основна увага цієї книги буде зосереджена на наркотиках і алкоголі — прототипах залежності, — основні ідеї стосуються всіх видів гріхів, яких нелегко позбутися. (Хіба є такі, яких можна позбутися легко?) Шукайте дії чи речовини, які спокушають вас, змушуючи повернутися за більшим, адже це «більше» може бути немудрим, небожественним чи незаконним. Особливо зверніть увагу на дії, які дають

вам досить швидкий фізичний досвід. Святе Письмо говорить про секс, алкоголь та їжу, але є й інші залежності.

У чому суть цієї книги? Теологія має значення. Це інфраструктура нашого життя. Побудуєте її погано, і будівля з часом зруйнується. Побудуєте її добре, і ви будете готові до всього. Основна теологія залежностей полягає в тому, що корінь проблеми сягає глибше, ніж наша генетична структура. Залежність, зрештою, є розладом поклоніння. Що ми будемо робити: поклонятися собі та власним бажанням чи поклонятися правдивому Богу? Крізь цю призму для залежного оживає все Святе Письмо. Про пияцтво йдеться лише в кількох текстах. Натомість, оскільки все Святе Письмо стосується нашого фундаментального розладу поклоніння, воно й багате на приклади для практичного застосування залежними.

Решта матеріалу, я сподіваюся, буде здаватися радикальною. Якщо сприймати правильно, то Святе Письмо завжди має бути радикальним, залишаючи нас здивованими та трохи спантеличеними. Але погляд на залежність, зосереджений на Христі, безумовно, повинен бути революційним. Ми живемо в культурі, де теорія та мова залежностей зараз контролюються світськими категоріями. Такі слова, як *хвороба*, *лікування* та навіть *залежність*, передають ідею, що головна причина цих проблем у тілі, а не в душі — загальновизнана точка зору, яка суперечить чіткому біблійному вченню. Враховуючи домінування цієї світської точки зору, ретельна біблійна перевірка, найімовірніше, виявить нашарування помилок у наших думках про залежності та розумінні багатьох людей, на розкриття яких знадобляться роки. Біблійне мислення про ці складні проблеми вимагатиме набагато більшого, ніж просто пересмислення слів або перетворення Ісуса на вищу силу. Натомість усе повинно бути відкритим для біблійної перевірки. Оскільки ми живемо в культурі, яка тільки приблизно приймає біблійну позицію, ми повинні усвідомити, що вона впливає на нас більше, ніж ми думаємо.

Для тих, хто дотримується культурних трендів, те, що

ви прочитаєте далі, може здатися не таким вже й радикальним. З'являється все більше дослідницьких і проникливих голосів — світських і християнських — які ставлять під сумнів легітимність сучасних поглядів на залежність. Тож ця книга, безумовно, не єдина. Проте я сподіваюся, що вона може внести мудрість і практичну допомогу в цю дуже важливу сферу дебатів і духовної боротьби.

Глупота — це нерозсудлива жінка, — нав'язлива, пустотлива і нетямуща. Сідає на стільці біля входу свого дому, на видних місцях міста й волає до перехожих, що прямують своїми дорогами: У кого бракує розуму, нехай заверне сюди! Всім бідним на розум, вона говорить: Крадена вода солодша, і прихований хліб смачніший. І не знають такі, що там — самі мерці, і запрошені нею йдуть у глибини шеолу.

Приповісті 9:13–18 (CUV)

ЧАСТИНА 1

Думаючи з точки зору теології

Джим був тверезим цілий рік — дивовижне досягнення для людини, яка була п'яною майже половину зі своїх сорока п'яти років. Це здавалося гарним часом, щоб зустрітися на обід, обговорити це та відсвяткувати звільнення. Але коли він зайшов до кафе, я побачив, що його щось турбує.

«Я злюся на Бога за те, що він дав мені цю проблему з алкоголем, — сказав він, прослизнувши до нашого столика. — Більшості людей у світі не потрібно щодня боротися, щоб триматися подалі від певного напою. А мені потрібно. Це просто несправедливо».

Далі він сказав, що втрачає інтерес до своєї церкви, тому що вона просто не відповідає його потребам. Він знаходив допомогу та спільноту на щоденних зборах Анонімних алкоголіків (АА).

Я знав, що думки мого друга про його зловживання алкоголем не завжди були сформовані Святим Письмом. Натомість він був поінформований еkleктичною комбінацією АА, Святого Письма та фішки, яку роками носив на плечі. Але навіть сперечатися про тонкощі доктрини, коли важливою була його тверезість?

Однак Святе Письмо небезпідставно каже: «Пильнуй себе і навчання» (1 Тим. 4:16, УТТ). Коли Джим сказав, що він злий на Бога, я зрозумів, що доктрина, або теологія, має значення¹.

---

¹ Поняття «теологія» має вузький і широкий сенс. У вузькому сенсі це вивчення того, що Святе Письмо говорить про триєдиного Бога. Загалом, це вивчення того, що Святе Письмо в цілому, а не один чи два конкретних уривки, розкриває широкий спектр тем, однією з яких є залежність.

- Єдина причина, через яку він міг розгніватися на Бога — якби він вірив, що його генетична конституція була винна в його історії брехні та зловживання алкоголем більше, ніж він сам. На його думку, потяг був поза його контролем.
- До цього додалася теологія, яка дозволила йому думати, що духовно він був досить хорошим хлопцем. Як наслідок, Бог став його боржником.
- Чому він став менше залученим у своїй церкві? Чи можливо, що його еклектична теологія визначила його більше як алкоголіка, ніж як християнина, і тому його справжньою сім'єю була сім'я алкоголіків, які поборили залежність?
- Хіба Джим не повинен був усвідомити, що зростання в побожності — це не миттєвий процес? Його теологія, напевно, говорить йому, що християнське життя має бути легким, а зміни — швидкими. Проте доктрина поступового освячення застерігає нас, що духовне зростання відбуватиметься поступово, з деякими ударами та набитими синцями на цьому шляху.

Дивним у думках Джима було те, що він добре знав біблійну теологію. Він був випускником духовної семінарії, який добре знав Святе Письмо. Він вивчив деякі великі церковні документи, символи віри та сповідання віри і прийняв їх. Власне, він викладав теологію у своїй церкві. Як же він міг вірити у правильне богослов'я і водночас не вірити йому? Як його повсякденне богослов'я — його справжнє або практичне богослов'я² — могло настільки суперечити тому, що він читав у церкві в неділю?

---

² Практична теологія — це просто теологія в дії. Це застосування теологічного вчення до життя. Вона запитує: «І що?» у наших теологічних пропозицій. Яка різниця, що я з'єднаний з Христом? Що означає, що люди є ідолопоклонниками? Яка різниця, що я створений за образом Божим? Будь-яке богослов'я є практичним богослов'ям, але деякі богословські твердження все ще чекають розкриття багатьох своїх застосувань.

Ми не знаємо, чому вірити

Однією з причин того, що Джим діє за двома протилежними системами, є те, що він не знає, у що вірити. Він не має практичної теології. Так, він знає основні теологічні принципи, які є істинними. Він знає, що ми грішники. Він знає, що Ісус помер на хресті й воскрес із мертвих. Але ці істини мовчать, коли він бореться зі спокусами. Вони здаються йому не дуже актуальними чи практичними. Його теологія говорить йому, що є Небеса, і він сподівається туди потрапити, але вона не говорить йому, як жити на землі. Джим не бачить жодної користі від хреста Христа. Без Святого Письма, яке б вело його в дрібницях його життя, це будуть робити інші переконання.

Ми схильні дивитися на Святе Письмо для майбутнього життя, але, починаючи з психотерапевтичної революції 1960-х років, християнська спільнота зазвичай шукає вказівок щодо того, як успішно жити *зараз*, у світській психотерапії. Наприклад, біблійні принципи щодо самооцінки, особистих прав і нібито центральної ролі особистого успіху та значущості непомітно впливають на наше мислення, кидаючи тінь на правду.

У сфері залежностей АА контролюють дискусію, навіть у церкві. Для багатьох християн це може здатися доброю новиною, оскільки АА, безперечно, базуються на моральних принципах, мають багаторічний досвід і, здається, є хорошими розпорядниками практичної мудрості. Їхній матеріал, однак, не є Святим Письмом, і АА не говорять, що вони — християни. Попри те, що спільнота АА сягає корінням так званого Оксфордського руху, і в цій групі було кілька чудових християнських учасників, Білл Вілсон хотів створити систему, доступну для всіх. Для цього він і його колеги розробили принципи, які можуть бути зручними будь-де. (Однак я не думаю, що навіть Білл Вілсон міг передбачити, що його матеріал зрештою стане доступним для атеїстів.) Як наслідок, насправді думками багатьох людей, які борються

з нарко- чи алкозалежністю, керує синкретичний набір переконань, який поєднує в собі АА, поп-психологію, уривки зі Святого Письма та різноманітні особливості американської культури. Не всі з цих переконань погані, але їх, безумовно, потрібно перевірити. Як і кожну розроблену людиною програму, її слід досліджувати, переглядати та вдосконалювати, щоб наблизити до істини Божого Слова. Але, що важливіше, нам потрібно повернутися до основних біблійних вчень — вчень, визнаних більшістю євангельських церков — і зробити їх практичними. Коли Святе Письмо говорить про рабство гріха, що це означає для нас сьогодні? А як щодо ідолопоклонства та хтивості? Наскільки вони стосуються залежностей? Що означає бути сповненим Духом, а не п'янкою речовиною (Еф. 5:18)? Коли ми зустрічаємо чітке біблійне вчення, ми повинні сказати: «Ну і що?», «Що це означає для того, як я живу і як борюся з ненаситними бажаннями?». От як ми займаємося практичною теологією.

Ось питання: чи добре ви володієте багатством біблійного матеріалу, який говорить саме про сучасну проблему залежності? Чи можете ви переглянути будь-яку книгу зі Святого Письма, навіть якщо в ній не згадується алкоголь, їжа чи секс, і побачити, як вона говорить про залежності? Подумайте над цим. Якщо залежність справді настільки поширена, як здається, ми переконані, що Святе Письмо має бути зайнятим боротьбою з нею. І так воно й є.

Ми не віримо в те, у що віримо

Коли мова заходить про залежності, Джим не має повсякденної практичної теології. Святе Письмо не очікує для нього, коли він намагається застосувати його до своїх щоденних битв. Натомість його боротьба з алкоголем не пов'язана з його знанням Святого Письма. Він не запитує з наполегливістю: «Яке відношення має

цей уривок (проповідь, гімн) до мого бажання випити?». Але є ще одна причина, чому теологія Джима не завжди впливає на його спосіб життя. Іноді справа не стільки в тому, що ми погано навчені або не знаємо про те, що говорить Святе Письмо, скільки в тому, що ми не хочемо вірити істині, яку вже маємо. Навіть коли ми знаємо правду, ми не завжди хочемо, щоб вона керувала нашим життям.

Розгляньмо, наприклад, найбільш фундаментальне теологічне твердження у Святому Письмі: Ісус є Господь. Джим співав це, говорив про це і навчав цього. Можливо, він навіть ризикнув сказати «Амінь», коли проповідувалася ця істина. Але коли йшлося про те, чого він бажав, наприклад алкоголь, «Ісус є Господь» не було його практичною теологією.

Коли наші бажання суперечать Святому Письму, люди не завжди живуть згідно з тим, у що вірять. Ми можемо сказати, що віримо в одне, але наше життя свідчить про інше. Чоловік може сказати, що любить свою дружину, але його дії доводять, що він любить свої порнографічні звички або флірт на роботі. Самотня жінка може бути відданою послідовницею Ісуса, але коли вона почувається самотньою, то шукає сексуальних стосунків, щоб втамувати відчуття порожнечі. Її життя показує, що в основі своїй вона йде за своїми бажаннями. Джим може співати «Ісус буде царювати», але його випивка вказує на те, що він хоче, щоб Ісус царював лише тоді, коли його бажання та Божі накази не суперечать одне одному.

Чи є хтось, хто не переживав цю внутрішню битву? У нашій свідомості ніби є перегородки, де суперечливі переконання та поведінка живуть в окремих відсіках і ніколи не зустрічаються. Це феномен християнина по неділях. У неділю людина може бути енергійним поклонником правдивого Бога, але кожен наступний день тижня він чи вона живуть духовно безрозсудним життям, здавалося б, без докорів сумління, наче триєдиного Бога не існує. Будівництво таких перегородок часто

займає роки, оскільки ми старанно працюємо над тим, щоб не допустити правди, і коли ці стіни вже зведені, то працюють дуже ефективно.

Все це влучно описано в Святому Письмі. У Посланні до римлян 1 апостол Павло каже, що всі ми знаємо багато про Бога та його закон, але приховуємо ці істини, коли вони заважають нашим потребам і бажанням. Отже, ми ніби сповідуємо дві різні релігії. Ми віримо в одне, але *насправді* віримо в інше. Одна група вірувань говорить, що Ісус є Сином Божим, який воскрес із мертвих. Він є Господом і заслуговує на нашу відданість та послух. Інша каже, що ми віддаємо перевагу певній мірі незалежності в нашому житті. *Ми* можемо створювати закони, за якими живемо, але не Бог. Фактично, ми можемо розвинути релігію, яка звільнить нас від смиренності та вдячності перед Богом і натомість уповноважить вимагати від Бога певних прав — якщо Бог взагалі є частиною нашої релігійної системи.

Як ви можете виявити ці помилкові переконання? Почніть з того, що ви робите приватно. Ваше приватне життя відрізняється від публічного? Чи дозволяєте ви своїй уяві вдаватися до безбожних фантазій? Якщо так, навіть якщо ви знаєте, що Бог бачить усе, ви експериментуєте з альтернативною теологією, яка говорить, що є місця, де Бог не може вас знайти.

Дві групи переконань Джима явно суперечили одна одній. Коли він сів за столик на обід, він міг би озвучити ортодоксальне висловлювання своєї теології, але його поведінка та слова свідчили про те, що він був відданим членом Джимізму, релігії, яка виправдовувала його гнів і суд над Богом.

Але Джим не бачив, що всі ці речі відбуваються просто на поверхні його свідомості. Він усе ще міг би з чистою совістю підписатися під найбільш ортодоксальними теологічними твердженнями. Його справжні переконання — ті, що були справжнім моральним компасом його життя — воліли залишатися прихованими під